

Ediční poznámka a bibliografie

Pracovní překlad Aischylovy *Oresteie* je podkladem pro překlad inscenační, který jsme společně s Petrem Borkovcem připravili v letech 2001–2002 na zakázku Národního divadla. Uveřejňuji ho jako dokument překladatelského postupu a jako pramen ke studiu Aischylova textu, který chce být k užitku jak divadelníkům, tak studentům antické literatury. Konečný překlad byl publikován v programu Národního divadla v červnu 2002.

Pracoval jsem s těmito edicemi, komentáři a překlady:

Bollack, Jean – Judet de La Combe, Pierre, *L'Agamemnon d'Eschyle. Le texte et les interprétations*, 1–2, Presses universitaires de Lille, 1981–2.

Denniston, John Dewar – Page, Denys, *Aeschylus. Agamemnon*, Oxford, 1957.

Fraenkel, Eduard, *Aeschylus. Agamemnon*, ed. with a commentary by E. F., Oxford, 1950.

Garvie, A. F., *Aeschylus. Choephoroi*, edited with intro. and comm. by A. F. G., Oxford, 1986.

Lloyd-Jones, Hugh, *Aeschylus. Oresteia*, translated with notes by L.-J., London: Duckworth, 1982.

Page, Denys (ed.), *Aeschyli septem quae supersunt tragoediae*, Oxford, ³1972.

Rose, H. J., *A Commentary on the Surviving Plays of Aeschylus*, Amsterdam, 1958.

Smith, Ole Langwitz (ed.), *Scholia in Aeschylum, pars I*, Leipzig, Teubner Verlagsgesellschaft, 1976.

Smyth, Herbert Weir, *Aeschylus. Agamemnon, Libation-Bearers, Eumenides, Fragments*, Loeb Classical Library, London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's Sons, 1926.

Sommerstein, Alan H., *Aeschylus. Eumenides*, Cambridge University Press, 1989.

Thomson, George, *The Oresteia of Aeschylus I–II*, ed. with an intro. and comm., in which is included the work of the late Walter Headlam, by G. T., Prague: Academia, ²1966.

West, Martin L.(ed.), *Aeschyli tragoediae*, Stuttgart: Teubner, 1990.

Výběr sekundární literatury

Bowie, A. M., *Religion and Politics in Aeschylus' 'Oresteia'*, CQ, 43 (1), 1993, 10–31.

Bremmer, J. N. *Agamemnon's Death in the Bath, Some Parallels*, Mnemosyne, 39 (3–4], 1986, 418.

Conacher, D. J., *Aeschylus' Oresteia. A Literary Commentary*, University of Toronto Press, 1987.

Davies, M., *Aeschylus' Clytemnestra, Sword or Axe*, CQ, 37 (1), 1987, 65–71.

- Dodds, E. R., *Morals and Politics in the Oresteia*, in: *The Ancient Concept of Progress and other essays on Greek Literature and Belief*, Oxford, 1973.
- Dumortier, J., *Les images dans la poésie d'Eschyle*, Paris, ²1975 (1. vyd. 1935).
- Earp, F. R., *The Style of Aeschylus*, Cambridge, 1948.
- Goldhill, Simon, *Aeschylus: The Oresteia*, Landmarks of world literature, Cambridge, New York : Cambridge University Press, 1992.
- Goldhill, Simon, *Civic ideology and the problem of difference: the politics of Aeschylean tragedy, once again*, JHS, 120, 2000, 34–56.
- Goldhill, Simon, *Language, sexuality and narrative: the Oresteia*, Cambridge, 1984.
- Goldhill, Simon, *Two Notes on Telos and Related Words in the 'Oresteia' + Aeschylean Drama*, JHS, 104, 1984, 169–76.
- Grube, G. M. A., *Zeus in Aeschylus*, AmJPh, 91, 1970, 43–51.
- Havelock, E. A., *The Greek Concept of Justice*, Harvard University Press, 1976.
- Hiltbrunner, O., *Wiederholungs- und Motivtechnik bei Aischylos*, Bern, 1950.
- Kaimio, M., *The Chorus of Greek Drama within the Light of the Person and Number Used*, Helsinki, 1970.
- Konishi, Haruo, *The Plot of Aeschylus' Oresteia. A Literary Commentary*, Amsterdam: Adolf M. Hakkert, 1990.
- Lebeck, Anne, *The Oresteia. A Study in Language and Structure*, Harvard University Press, 1971.
- Lesky, Albin, *Decision and Responsibility in the Tragedy of Aeschylus*, JHS, 86, 1966, 78–85.
- Lesky, Albin, *Greek Tragic Poetry*, transl. by Matthew Dillon, Yale University Press, 1972.
- Lloyd-Jones, Hugh, *The Robes of Iphigenia*, CR, 2, 1952, 132–5.
- Maas, P., *Aeschylus Ag. 231 f. illustrated*, CQ, 44, 1951, s. 94.
- MacDowell, D. M., *Athenian Homicide Law in the Age of the Orators*, Manchester, 1963.
- Morell, K. S., *The fabric of Persuasion + Aeschylus' references to garments in 'Agamemnon' 810–974: Clytaemnestra, Agamemnon, and the sea of garments*, Classical Journal, 92 (2), dec-jan 1997, 141–165.
- Petrounias, E., *Funktion und Thematik der Bilder bei Aischylos*, Göttingen, 1976.
- Prag, A. J. N. W., *The Oresteia: iconographic and narrative traditions*, Warminster, 1985.
- Prag, A. J. N. W., *Clytemnestra's Weapon Yet Once More*, CQ, 41 (1), 1991, 242–6.

- Podlecky, A. J., *The Political Background of Aeschylean Tragedy*, Michigan, 1966.
- Reinhardt, Karl, *Aischylos als Regisseur und Theologe*, Bern, 1949.
- Rosenmeyer, Thomas G., *The Art of Aeschylus*, University of California Press, 1982.
- Sansone, D., *Aeschylean Metaphors for Intellectual Activity*, Berlin, 1975.
- Seaford, Richard, *The Last Bath of Agamemnon + Aeschylus' Agamemnon and Euripides' 'Oresteia'*, CQ, 34 (2), 1984, 247–54.
- Schadewaldt, W., *Monolog und Selbstgespräch*, Berlin, 1926.
- Sideras, A., *Aeschylus Homericus: Untersuchungen zu den Homerismen der aischyleischen Sprache*, Göttingen, 1971.
- Silk, M. S., *Interaction in Poetic Imagery, with Special Reference of Early Greek Poetry*, Cambridge, 1974.
- Solmsen, F., *Strata of Greek Religion in Aeschylus*, HTR, 40, 1947, 211–26.
- Sommerstein, A. H., *Again Clytaimnestra's Weapon + Aeschylus' Oresteia*, CQ, 39 (2), 1989, 296–301.
- Srebrny, S., *Wort und Gedänke bei Aischylos*, Wroclaw, 1964.
- Stanford, W. B., *Aeschylus in his Style*, Dublin, 1942.
- Taplin, Oliver, *The Stagecraft of Aeschylus. The Dramatic Use of Exits and Entrances in Greek Tragedy*, Oxford University Press, 1977.
- Taplin, Oliver, *Aeschylean Silences and Silences in Aeschylus*, HarvStudClassPh, 76, 1972, 57–97.
- Thomson, George, *Aischylos a Athény. O původu umění ve starověkém Řecku*, Praha: Rovnost, 1952.
- Wartelle, A., *Bibliographie historique et critique d'Éschyle*, Paris, 1978.
- Wartelle, A., *Histoire du Texte d'Éschyle dans l'antiquité*, Paris, 1971.
- West, Martin L., *Studies in Aeschylus*, Teubner, 1990.
- Wilamowitz-Moellendorf, Ulrich von, *Aischylos. Interpretationen*, Berlin, 1914.
- Winnington-Ingram, R. P., *Studies in Aeschylus*, Cambridge, 1983.

České překlady *Oresteie* či jednotlivých částí (v chronologickém pořadí):

Václav Bolemlr Nebeský, *Eymenidy. Tragoedie Aischylova*. Praha, nákladem knihkupectví I. L. Kobrova, ²1885 (první vydání 1862). Přizvučný překlad s úvodem a výkladovými poznámkami.

Mejsnar, Hynek, *Aischylova Trilogie Oresteja, čili tragoedie Agamemnon, Choéforoi, Eumenidy rozměrem originálu na český jazyk převedl H. M.*, v Táboře, nákladem spisovatelovým, 1883. Dialogy překládány přízvuchně, sborové pasáže časoměrně. Agamemnon podle vydání Enger–Gilbert, Leipzig: Teubner 1874, zbytek dle vydání Wellauerova z r. 1824. Druhou část trilogie nazývá Mejsnar *Obětovnice*, třetí *Eumenidy*.

Kočvara, Vincenc, *Agamemnon. Tragoedie Aischylova*, přeložil V. K., Král. Vinohrady, nákladem Spolku pro podporování chudých studujících, 1897. Přízvuchný překlad, určený pro divadelní inscenaci na hudbu skladatele Romberga. Asi o třetinu zkrácený.

Král, Josef, *Aischylos. Oresteia*, Praha, nákladem J. Otty, 1902. Přeloženo podle Králových zásad přízvuchného překládání antických rozměrů. Podle vydání Weckleinova, *Orestie*, Leipzig, 1888, s přihlédnutím k volnému prozaickému převodu Wilamowitzově, Berlin, 1899. Druhou část trilogie Král nazývá po vzoru Wilamowitzově *Oběť na hrobě*, třetí *Usmířené Lítice*.

Stiebitz, Ferdinand, *Aischylos. Oresteia*, Praha: Fr. Borový, 1944. Stiebitz značně zvolňuje Králova pravidla přízvuchného překládání, v dialogích nahrazuje jambický trimetr blankversem. Překlad je prokládán režijními poznámkami a uveden pěknou studií. Překládáno dle vydání Wilamowitzova, Berlin 1914.

Šrámek, Vladimír, *Aischylos. Oresteia*, přel. V. Š., Praha: Toužimský a Moravec, 1946. Z českých překladů asi nejčtivější, psaný mluvňou a expresivní češtinou, zároveň ale nejméně spolehlivý a stylově poněkud nevyvážený. Druhou část trilogie Šrámek nazývá *Oběť mrtvým*, třetí *Smír*.

Renč, Vladimír, *Aischylos. Oresteia. Tragická trilogie*, přel. V. R., Praha: Dilia, 1969. Asi nejlepší český překlad, v němž se slušná filologická spolehlivost snoubí s básnickým půvabem. Renč překládá podle Weckleinova vydání z r. 1888 s přihlédnutím ke komentářům a parafrázím Wilamowitzovým, Berlin 1910. Druhou část trilogie nazývá *Oběť nad hrobem*, třetí *Eumenidy*.

Král, Jaroslav, *Aischylos, Oresteia*, přel. Vladimír Šrámek, dramaturgická úprava Jaroslav Král, strojopis s rukopisnými úpravami, uložený v archivu Národního divadla. Králova “dramaturgická úprava” Šrámkova překladu pro inscenaci Evalda Schorma z r. 1981 je ve skutečnosti novým překladem, který nemá s textem Šrámkovým společného téměř nic, ani po stránce formální, ani ve volbě lexikálních prostředků. Text dosud čeká na redakční zpracování.